

«Тасдиқ мекунам»

Ректори ДМТ, д.и.х., профессор
Насриддинзода Э.С.

« 13 » 10 2025 с.

ХУЛОСАИ

Донишгоҳи миллии Тоҷикистон

Диссертатсия дар мавзуи «Такмили механизми танзими макропруденсиалии суботи молиявии низоми бонкӣ: назария, методология, амалия» барои дарёфти дараҷаи илмӣ доктори илмҳои иқтисодӣ аз рӯи ихтисоси 08.00.07 – Молия, муомилоти пулӣ ва қарз дар кафедраи молия ва суғуртаи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон иҷро шудааст.

Унвонҷӯ-докторант Иқромӣ Фазлиддин Нуриддин (Иқромов Фазлиддин Нуриддинович), соли таваллудаш 16.07.1991, шаҳрванди Ҷумҳурии Тоҷикистон, соли 2014 Донишгоҳи миллии Тоҷикистонро бо ихтисоси «Молия ва қарз» бо дипломи аъло хатм намудааст.

Мушовири илмӣ: Қодирзода Диловар Баҳридин - доктори илмҳои иқтисодӣ, профессори кафедраи умумидонишгоҳии назарияи иқтисодии Донишгоҳи миллии Тоҷикистон.

Мавзуи диссертатсияи доктории Иқромов Фазлиддин Нуриддинович бо қарори ҷаласаи Шурои олимони Донишгоҳи миллии Тоҷикистон аз 23.01.2020 с., №8 тасдиқ карда шудааст.

Иқромӣ Фазлиддин Нуриддин соли 2014 фаъолияти меҳнатиро ба ҳайси мутахассис, мутахассиси пешбари Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон оғоз намуда, баъдан дар солҳои 2015-2017 ба ҳайси аспиранти шӯбаи рӯзонаи кафедраи умумидонишгоҳии назарияи иқтисодии Донишгоҳи миллии Тоҷикистон таҳсил намудааст.

Соли 2018 рисолаи номзадияшро дар мавзуи «Институциональные основы развития рынка ценных бумаг Республики Таджикистан» дар Шурои диссертатсионии 6D.KOA-004 назди Донишгоҳи миллии Тоҷикистон Ҷимоя намуда, соҳиби дараҷаи илмӣ номзади илмҳои иқтисодӣ аз рӯи ихтисоси 08.00.10 (ҳозира 08.00.07) – Молия, муомилоти пулӣ ва қарз гардид. Дар солҳои 2018-2020 дар вазифаҳои ассистент, муаллими калон ва дотсенти кафедраи молияи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон фаъолият намудааст. Аз соли 2020 то моҳи апрели соли 2024 дар вазифаҳои мудири кафедраи идоракунии молияи давлатӣ ва фаъолияти гӯмрукӣ қор карда, аз моҳи апрели

соли 2024 то 1-уми декабри соли 2024 дар вазифаҳои мушовири академӣ (эдвайзери дараҷаи 1)-и факултети молиявию иқтисодӣ қору фаъолият намуда, аз 1-уми декабри соли 2024 то ҳол ба ҳайси докторант ва дотсенти кафедраи молия ва сугуртаи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон фаъолият карда истодааст.

Ба Иқромӣ Фазлиддин Нуриддин бо қарори Раёсати Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 19 июни соли 2023, №7 унвони дотсент аз рӯйи ихтисоси «Иқтисодиёт» (рақами қайди шаҳодатномаи дотсентӣ - №0566) дода шудааст.

Дар натиҷаи муҳокимаи диссертатсияи докторӣ дар мавзӯи «Такмили механизми танзими макропруденсиалии суботи молиявии низоми бонкӣ: назария, методология, амалия» чунин хулосаҳо бароварда шуд:

Баҳодиҳии иҷрои диссертатсия. Диссертатсия дар мавзӯи «Такмили механизми танзими макропруденсиалии суботи молиявии низоми бонкӣ: назария, методология, амалия», ба масъалаҳои муҳимми муосири илми иқтисодӣ бахшида шуда, ҳамзамон бо забони илмӣ омода гардида, таҳқиқоти анҷомёфта ба ҳисоб меравад. Инчунин, мақсад ва вазифаҳои диссертатсияи илмӣ иҷрогардида, хулоса ва тавсияҳо асоснок гардидаанд.

Мубрамии мавзӯи таҳқиқот. Дар шароити муосири рушди низоми молиявӣ ва бонкӣ, масъалаи таъмини суботи молиявӣ дар сатҳи милли ва байналмилалӣ ба яке аз масъалаҳои калидӣ ва стратегӣ мубаддал гаштааст. Бо назардошти тағйирёбии пайвастагӣ дар муҳити макроиқтисодӣ, вусъат ёфтани ҷаҳонишавӣ, паёмадҳои бухронҳои молиявӣ ва фишорҳои таҳримҳои иқтисодии байналмилалӣ, ҳамчунин бозорҳои молиявӣ аз низомҳои ҷаҳонӣ вобаста гардида, зарурати боз ҳам такмил додани механизмҳои танзими макропруденсиалиро тақозо менамоянд. Нақши ин навъи танзим дар ташаккули муҳити устувори вазъи молиявӣ, коҳиши хавфҳои системавӣ ва пешгирӣ аз паҳншавии шокҳои берунӣ ба бахшҳои муҳимми иқтисод ниҳоят муҳим арзёбӣ мегардад.

Сарчашмаҳои таърихӣ собит намуданд, ки ноустувории молиявӣ, бухронҳои бонкӣ ва таназули бозорҳои қарзӣ метавонанд пайомадҳои ҷиддии иҷтимоию иқтисодӣ ба бор оваранд. Аз ин рӯ, таҳқиқи самаранокии механизмҳои мавҷудаи танзими макропруденсиалӣ ва ҷустуҷӯи роҳҳои такмили онҳо дар заминаи таҷрибаи кишварҳои тараққикарда, як амри зарурӣ маҳсуб меёбад. Дар баробари ин, фарқиятҳои сохторӣ ва институтсионалии кишварҳои рӯ ба рушд, аз ҷумла Ҷумҳурии Тоҷикистон, талаб менамоянд, ки механизмҳои мазкур мутобиқ ба хусусиятҳои дохилии низоми молиявию бонкӣ таҳия ва татбиқ гарданд.

Бо дарназардошти равандҳои нави иқтисодӣ, аз қабili рақамисозии молия, густариши хизматрасониҳои ғайрибонкӣ ва афзоиши нақши технологияҳои рақамӣ, ҳифзи суботи молиявӣ ба иқдоми низомманд ва таҳлилгарона ниёз дорад. Тавре ки Президенти кишвар, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар Паёми худ ба Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соли 2023 таъкид намуданд: *«Бонки миллий ва ташкилотҳои қарзиро зарур аст, ки дар самти дарёфти манбаҳои иловагии маблағгузорӣ ва дар ин замина зиёд кардани пешниҳоди қарзҳои дарозмуддат, дастрас ва бо фоизи паст, инчунин, пурра ҷорӣ намудани низоми рақамии хизматрасониҳои бонкӣ дар ҳамаи минтақаҳои кишвар ва истифодаи васеи технологияҳои молиявӣ тадбирҳои иловагӣ андешанд»*. Дар ин замина, таҳлили хавф, мониторинги фаврӣ ва татбиқи сиёсатҳои муқобилисиқлии макропруденсиалӣ аҳамияти афзоянда пайдо мекунад. Ҳамзамон, нақши муассисаҳои танзимгар, аз ҷумла Бонки миллии Тоҷикистон ва дигар ниҳодҳои назоратӣ, дар амалӣ намудани чунин сиёсатҳо бояд тавассути тақмили базаи ҳуқуқӣ, маълумоти ва институционалӣ тақвият ёбад.

Таҳқиқотҳои гузаронидашуда собит намуданд, ки то ба имрӯз дар низоми бонкии Тоҷикистон сиёсати макропруденсиалӣ ба таври ҷудогона ва системавӣ ташаккул наёфтааст. Ҳамзамон, нокифоя будани ҳаҷми сармояи хориҷии ҷалбшуда ва афзоиши қарзи давлатӣ хавпазирӣ ва вобастагии кишварро аз манбаҳои беруна зиёд намуда, эҳтимоли ноустувории молиявиро меафзоянд. Ҳамин тавр, таҳқиқи механизми танзими макропруденсиалӣ ва роҳҳои мутобиқсозии он ба шароити воқеии иқтисодию молиявии кишвар, аз нуқтаи назари илмӣ ва амалӣ, саривақтӣ ва мубрам ба ҳисоб меравад.

Таҳқиқи илмии масъалаи мазкур имкон фароҳам меорад, ки на танҳо заминаҳои назариявӣ методологии танзими макропруденсиалӣ таҳлил шаванд, балки ба воситаи арзёбии муфассали вазъи мавҷуда ва таҷрибаи байналмилалӣ, тақлифу тавсияҳои мушаххас барои тақмили он пешниҳод гарданд. Дар натиҷа, татбиқи онҳо метавонад ба таҳкими суботи молиявӣ, афзоиши эътимоди сармоягузoron ва тақвияти самаранокии сиёсати пулию қарзии кишвар мусоидат намояд.

Робитаи таҳқиқот бо барномаҳо (лоиҳаҳо) ва мавзӯҳои илмӣ. Мавзуи диссертатсия бо бандҳои дахлдори Стратегияи миллии рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2030, ки дар ҷодаи «пурзӯр намудани иқтидор ва рақобатпазирии муассисаҳои молиявӣ қарзӣ (бонкҳо, ташкилотҳои қарзии хурд, ширкатҳои суғуртавӣ, лизингӣ, биржаи коғазҳои қиматнок ва ғайра) аз ҳисоби ҷорӣ намудани низоми стандартҳои

байналмилалии фаъолият, баланд бардоштани талаботи ҳадди ақал нисбати сармоя, пурзур намудани талаботи захиравӣ барои таъмини афзоиши суботи молиявии онҳо, ташкили низоми муосири идоракунии хавф; такмил додани низоми танзими пруденсиалӣ, такмилдиҳии назорати маҷмӯӣ, гузариши ботадриҷ ва низоми ҳадафгирии таваррум; солимгардонии бонкҳои азим; ҷорӣ намудани низомҳои муосири идоракунии хавф ва усулҳои назорат дар асоси арзёбии хавфҳо дар ташкилотҳои молиявӣ» яке аз самтҳои асосии фаъолият пешбинӣ карда шудааст, мутобиқ аст. Зимнан, муҳтавои бобҳо ва зербобҳои диссертатсия ба асосноккунии ҷанбаҳои илмию назариявии масъалаҳои дар Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи таъсиси Шурои миллии суботи молиявӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» аз 21.06.2018, №331; Қонунҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи Бонки миллии Тоҷикистон» аз 28 июни соли 2011, №722; «Дар бораи фаъолияти бонкӣ» аз 19 майи соли 2009, №524; «Дар бораи фаъолияти бонкии исломӣ» аз 26 июли соли 2014, № 1108; «Дар бораи ташкилотҳои маблағгузори хурд» аз 16 апрели соли 2012, №816; «Дар бораи танзими асър ва назорати асър» аз 13 июни соли 2013, №964; «Дар бораи хизматрасониҳои пардохтӣ ва низоми пардохтӣ» аз 24 феввали соли 2017, №1397; «Дар бораи молияи давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон» аз 28 июни соли 2011, № 723; «Дар бораи фаъолияти суғуртавӣ» аз 23 июли соли 2016, № 1349 ироашуда мутобиқ гардонида шудааст.

Мақсад ва вазифаҳои таҳқиқ. Мақсади таҳқиқот - таҳияи ҷанбаҳои методологӣ ва тавсияҳои амалӣ оид ба такмили механизми танзими макропруденсиалии суботи молиявии низоми бонкӣ бо назардошти меъёрҳои мақбул ва хусусиятҳои низоми молиявӣ мебошад.

Барои иҷро намудани мақсади асосии таҳқиқот вазифаҳои зерин мавриди баррасӣ қарор мегиранд:

- таҳқиқи назарияҳои илмӣ дар бораи механизми танзими макропруденсиалӣ ва суботи молиявӣ дар низоми бонкӣ;
- омӯзиши механизмҳо, воситаҳо ва нақши сиёсати макропруденсиалии суботи молиявии низоми бонкӣ дар таъмини рушди устувори иқтисоди миллӣ;
- мониторинги фаъолияти институтҳои макропруденсиалӣ ва муайян намудани мавқеи институтсионалии Бонки миллии Тоҷикистон дар таъмини суботи молиявӣ;
- омӯзиши таҷрибаи кишварҳои хориҷӣ дар самти танзими институтсионалии макропруденсиалӣ ва имкониятҳои татбиқи онҳо дар низоми бонкии Ҷумҳурии Тоҷикистон;

- таҳлили ҳолати молиявии низоми бонкӣ бо фарогирии ташкилотҳои қарзии низомсоз ва эҳтимолӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон;

- арзёбӣ намудани сатҳи таъсири бухронҳо ва таҳримҳои иқтисодии байналмилалӣ ба суботи молиявии низоми бонкии Ҷумҳурии Тоҷикистон;

- коркарди механизми муосири гузаронидани стресс-тестҳо барои низоми бонкии Ҷумҳурии Тоҷикистон;

- таҳияи чораҳо барои тақмили механизми танзими макропруденсиалии суботи молиявии низоми бонкӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон то давраи соли 2040.

Объекти таҳқиқот - низоми бонкии Ҷумҳурии Тоҷикистон мебошад.

Мавзӯи таҳқиқот - маҷмуи муносибатҳои молиявӣ-иқтисодӣ, ки дар натиҷаи тақмили механизми танзими сиёсати макропруденсиалии суботи молиявии низоми бонкӣ ба вуҷуд меоянд, мебошад.

Фарзияи таҳқиқот дар он зоҳир мегардад, ки тақмил ва тақвият додани механизми танзими макропруденсиалии суботи молиявии низоми бонкӣ метавонад бо истифода аз усулҳои таҳлилу арзёбиҳои муосир, моделсозии динамикӣ ва арзёбии омилҳои дохилӣ ва берунии таъсиррасон ба субот, ба баланд гардидани рақобатпазирии муассисаҳои бонкӣ мусоидат намояд. Ин раванд имконият медиҳад, ки сохторҳои танзимгар тавонанд ҳавфҳои системавӣ ва таҳдидҳои эҳтимолии макроиқтисодиро пешақӣ муайян намуда, тавассути фишангҳои сиёсати макропруденсиалӣ таъсири онҳоро ба низоми бонкӣ ва вазъи рушди иқтисоди миллӣ коҳиш диҳанд.

Илова бар ин, татбиқи усулҳои мукаммали моделсозӣ ва таҳияи сценарияҳои эҳтимолии рушди иқтисодӣ метавонад ба бонкҳои тичоратӣ дар муайян намудани стратегияҳои дарозмуддат, танзими оқилонаи захираҳо ва боло бурдани сатҳи устувории молиявӣ мусоидат намояд. Ҳаминтавр, меҳвари асосии фарзияи таҳқиқот дар он аст, ки механизми танзими макропруденсиалӣ, агар бо усулҳои илмӣ ва таҳлилҳои муосир тақмил дода шавад, пас, вай ба пояи асосии суботи молиявии кишвар ва рушди устувори низоми бонкӣ табдил хоҳад ёфт.

Асосҳои назариявии таҳқиқот. Дар таҳқиқоти назариявӣ диққат ба омӯзиши равишҳои илмӣ ва дидгоҳҳои олимони ватаниву хориҷӣ оид ба тақмили механизми танзими макропруденсиалӣ ва таъмини суботи молиявӣ дар низоми бонкӣ равона шудааст. Асарҳои муҳаққиқони ватанӣ бо назардошти хусусиятҳои иқтисоди кишвар таҳлилу арзёбӣ гардида, нуктаҳои назари онҳо вобаста ба мазмуни иқтисодӣ гуруҳбандӣ карда шудаанд. Барои ғанӣ гардонидани асосҳои назариявӣ аз маълумоти омили расмӣ ва таҳқиқоти илмӣ муосир истифода шудааст. Ҳамзамон, маводҳои Кумитаи Базел оид ба

назорати бонкӣ, манбаъҳои электронии илмӣ, мақолаҳои конференсияҳои илмӣ сатҳи ҷумҳуриявӣ ва байналмилалӣ мавриди истифода қарор гирифтаанд. Дар баробари ин, мушоҳидаҳои шахсии муаллиф низ барои таҳкими хулосаҳои илмӣ ва равшан намудани баъзе аз масоилҳои ҷолиби он истифода гардидааст.

Асосҳои методологии таҳқиқот. Барои ноил шудан ба ҳадаф ва иҷрои вазифаҳои гузошташуда, дар таҳқиқот усулҳои гуногуни таҳқиқоти илмӣ, аз ҷумла усулҳои таҳаввулотӣ, институтсионалӣ, таҳлили комплексӣ, мантиқӣ, абстраксияи илмӣ, таҳлили муқоисавӣ, таҳлилҳои омӯрӣ ва иқтисодӣ-омӯрӣ, инчунин системавӣ истифода шудаанд. Истифодаи ин усулҳо имконият фароҳам меоваранд, ки нақши механизми танзими макропруденсиалӣ дар таъмини суботи молиявии низоми бонкӣ, инчунин тамоюлҳо ва хусусиятҳои рушди он бо назардошти хавфҳои системавӣ аниқ карда шаванд.

Иштироки шахсии унвонҷӯ-докторант дар гирифтани натиҷаҳо, ки дар диссертатсия пешниҳод шудааст. Ҳамаи давраҳои нақшаи кори илмӣ, аз ҷумла таҳияи мавзӯ, асосноккунӣ ва муқаррамоти он, мақсади гузошташуда ва иҷрои вазифаҳои он бевосита аз ҷониби муаллиф анҷом ёфтааст. Муаллиф доир ба тақмили механизми танзими макропруденсиалии суботи молиявии низоми бонкӣ мустақилона таҷрибаҳои методӣ пешниҳод намудааст.

Сарчашмаи маълумот. Ба сифати сарчашмаҳои иттилоотии таҳқиқот санадҳои қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон, маводҳои Агентии омили назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Кумитаи давлатии сармоягузорӣ ва идораи амволи давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Бонки миллии Тоҷикистон, Бонки марказии Федератсияи Россия, Бонки миллии Қазоқистон, Бонки марказии Ҷумҳурии Ўзбекистон, Бонки миллии Қирғизистон, Кумитаи байнидавлатии омили Иттиҳоди Давлатҳои Мустақил, Бонки ҷаҳонӣ, Хазианаи байналмилалӣ асбоб, Кумитаи Базел оид ба назорати бонкӣ, маводҳои таҳлилӣ ва ҷамъбастиҳои таҳқиқоти маводҳои илмӣ хориҷию ватанӣ мавриди истифода қарор дода шуданд.

Пойгоҳи таҳқиқот. Таҳқиқоти илмӣ дар пояи кафедраи молия ва сугуртаи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон дар давоми солҳои 2020-2025 таҳия гардидааст.

Навгониҳои илмӣ таҳқиқоти мазкур дар таҳия ва тақмили асосҳои сиёсати макропруденсиалӣ дар низоми бонкӣ бо мақсади таъмини суботи молиявӣ мебошад. Дар доираи таҳқиқот, механизмҳои нави илмӣ барои ташаккули низоми муассири воситаҳои макропруденсиалӣ пешниҳод

гардида, бо назардошти зарурати таъмини суботи молиявии дарозмуддат, барои низоми бонкии Ҷумҳурии Тоҷикистон то соли 2040 модели рушди макропруденсиалӣ таҳия ва пешниҳод карда шуд. Натиҷаҳои назарраси таҳқиқоти диссертатсионӣ, ки навгони илмӣ ва муҳтавои онро инъикос мекунанд, аз инҳо иборатанд:

1. Ақидаҳо ва назарияҳои илмӣ марбут ба механизмҳои танзими макропруденсиалӣ дар заминаи таъмини суботи молиявии низоми бонкӣ мавриди омӯзиш ва таҳқиқ қарор гирифта, моҳияти иқтисодии ин мафҳум тавассути чунин назарияҳои илмӣ, ба монанди: якум, танзими макропруденсиалӣ ҳамчун маҷмуи тадбирҳои, ки ҳадафашон коҳиш додани хавфҳои умумисистемавӣ дар низоми молиявӣ мебошад; дуюм, суботи молиявӣ ҳамчун омили зарурӣ барои фаъолияти мӯътадили низоми бонкӣ арзёбӣ мегардад, шарҳ дода шудааст. Дар натиҷаи таҳлили равишҳои гуногун, чунин таърифи муаллифӣ пешниҳод гардида аст: - «Сиёсати макропруденсиалӣ ба таъмини суботи молиявӣ равона шуда, ҳолатеро дар назар дорад, ки тамоми бахшҳои муҳимми низоми молиявӣ - аз бозорҳо ва ташкилотҳо то сохторҳои он - бо ҳамоҳангӣ ва устуворӣ фаъолият намуда, қобилияти муқобилият бо шокҳои беруна ва хавфҳои низомиро доранд».

2. Механизмҳо, воситаҳо ва нақши сиёсати макропруденсиалӣ дар таъмини суботи молиявӣ ва рушди устувори иқтисоди миллӣ илман асоснок гардида, сохтори сиёсати мазкур ва таъсири он ба низоми молиявӣ, бонкӣ ва макроиқтисодӣ бо назардошти хавфҳои системавӣ мавриди арзёбӣ қарор дода шуд. Инчунин, ҳангоми таҳқиқи хавфи системавӣ дар доираи механизми танзими макропруденсиалӣ, ки ба таъмини суботи молиявии бонкҳо равона аст, пешниҳод шуд, ки дигар намудҳои хавфҳо, аз қабili хавфҳои қарзӣ, амалиётӣ, бозоргирӣ (ликвиднокӣ), бозорӣ ва ғайраҳоро бояд дар низоми фаъолияти бонкӣ ба инобат гирифта шаванд.

3. Фаъолияти институтҳои макропруденсиалӣ мавриди таҳқиқ қарор дода шуда, нақш ва мавқеи Бонки миллии Тоҷикистон дар нигоҳдори суботи молиявии низоми бонкӣ муайян гардид. Ҳамзамон, мушаххас карда шуд, ки бо вучуди пешрафтҳои назаррас, дар соҳаи танзими макропруденсиалии низоми бонкӣ ҳамоно як қатор масъалаҳои ҷалталаб боқӣ мондаанд. Ин мушкилот метавонанд дар ҳолати тағйир ёфтани шароити иқтисодиву молиявӣ ба монеаи ҷиддӣ барои суботи низоми бонкӣ табдил ёбанд. Яке аз чунин масъалаҳои асосӣ ба нишондиҳандаҳои методологии истифодашавандаи ниҳоди танзимкунандаи макропруденсиалӣ вобаста мебошад, ки дар ҳолати феълӣ асосан ба талаботи стандартҳои Базели I ва Базели II таъя доранд. Илова бар ин, дар раванди таҳқиқ механизмҳои

гузариш ба стандартҳои Базели III барои низоми бонкии Ҷумҳурии Тоҷикистон мавриди баррасӣ қарор гирифта ва роҳандозӣ шудаанд.

4. Бо дарназардошти омӯзиши таҷрибаи давлатҳои хориҷӣ дар самти танзими институтсионалии макропруденсиалии суботи молиявӣ дар низоми бонкӣ, як қатор механизмҳои самаранокт фаъолияти онҳо барои татбиқ дар низоми бонкии Ҷумҳурии Тоҷикистон пешниҳод шудаанд. Пешниҳодҳои мазкур метавонанд ба тақмили фаъолияти ниҳодҳои танзимкунандаи макропруденсиалии суботи молиявӣ дар низоми бонкии кишвар натиҷаҳои мусбиро ба бор оварад.

5. Ҳолати молиявии низоми бонкӣ, бо назардошти ташкилотҳои қарзии низомсоз ва эҳтимолӣ мавриди таҳлилу арзёбӣ қарор дода шуда, сатҳи чандирӣ ва таҳаввулпазирии нишондиҳандаҳои молиявии онҳо муайян карда шуд. Маҳз, дар натиҷаи арзёбии меъёрҳои ҷамъбастии ташкилотҳои қарзии низомсоз (КВД БА ҚТ «Амонатбонк», ҚСК «Бонки Эсхата» ва ҚСК «Ориёнбонк») ва эҳтимолӣ (ҚСП «Бонки байналмилалии Тоҷикистон» ва ҚСП ТАҚХ «Имон Интернешнл») муайян гардид, ки бозори ташкилотҳои қарзии Тоҷикистон як муҳити динамикӣ ва тағйирёбанда дошта, дар он таъсири омилҳои гуногун – аз сиёсати дохилӣ то вазъи иқтисодии кишвар – эҳсос карда мешавад.

6. Бо таъя ба сохтори гуруҳбандии таҳияшуда, таъсири бухронҳо ва таҳримҳои иқтисодӣ ба суботи молиявии низоми бонкӣ арзёбӣ шуда, тағйиротҳои назарраси он муайян карда шудаанд. Ҳамзамон, ҷиҳатҳои мусбат ва манфии бухронҳо ва таҳримҳои иқтисодӣ таҳлил гардида, чунин ҳулоса пешниҳод гардид, ки гуногуншаклсозӣ (диверсификатсия)-и муносибатҳои иқтисодии Тоҷикистон бо кишварҳои муҳталифи ҷаҳон метавонад яке аз омилҳои калидии коҳиш додани таъсири манфии бухронҳо ва таҳримҳои иқтисодии байналмилалӣ бошад, зеро вобастагии баланд аз иқтисодиёти як кишвар метавонад дар шароити пайдоиши хавфҳои беруна боиси афзоиши осебпазирии низоми молиявии миллӣ гардад.

7. Механизми гузаронидани фишорсанҷишҳо барои низоми бонкии Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳия ва пешниҳод гардид, ки тавассути онҳо шокҳо дар фаъолияти умумии ташкилотҳои қарзии молиявӣ, аз ҷумла бонкҳои низомсоз, ташкилотҳои қарзии эҳтимолӣ ва ташкилотҳои амонатии қарзии хурд арзёбӣ ва муайян гардида, чораҳои дарозмуддати бартарафсозии онҳо пешниҳод шудааст.

8. Сохтори нави ниҳодҳои танзимкунандаи макропруденсиалӣ бо мақсади баланд бардоштани самаранокии фаъолиятшон ва таъмини суботи молиявии низоми бонкии Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳия ва пешниҳод гардид.

Дар доираи ин ислохот, татбиқи буфери сармоявӣ барои ташкилотҳои қарзии муқаррарӣ ва низомсоз пешбинӣ шудааст. Тибқи меъёрҳои нав, сармояи базавии сатҳи якум бояд 4,5%, сармояи сатҳи якум - 6% ва сармояи умумӣ - 8%-ро ташкил диҳад. Бо иловаи буфери захиравии 2,5%, ин меъёр то 10,5% мерасад ва дар сурати татбиқи буфери контрсиклӣ метавонад то 13% нисбат ба дороиҳои бо назардошти хавф баркашидашуда афзоиш ёбад. Барои ташкилотҳои низомсоз, бо дарназардошти буфери иловагии то 2%, меъёри умумии сармоя метавонад то 15% нисбат ба дороиҳои бо назардошти хавф баркашидашуда баробар гардад. Ҳамзамон, бо дарназардошти зарурати таъмини суботи молиявии дарозмуддат, барои низоми бонкии Ҷумҳурии Тоҷикистон то соли 2040 модели рушди макропруденсиалӣ таҳия ва пешниҳод карда шудааст.

Аҳамияти назариявӣ ва амалии таҳқиқот. Натиҷаҳои диссертатсия метавонанд мавзӯи муҳимми таҳқиқ ва мубоҳиса байни олимон ва муҳаққиқон бошанд, ки ба таҳкими минбаъдаи низоми бонкии кишвар, рушди назарияҳои танзими макропруденсиалӣ, суботи молиявии бонкҳо, назарияи сандуқи қарзӣ ва назарияҳои меъёрҳои ғоизӣ дар иқтисодиёт алоқамандӣ доранд. Таҳқиқоти гузаронидашуда дар асосноккунии самтҳои афзалиятнок, ба таври муфасссал муайян кардани вазифаҳо ва чораҳои мувофиқ барои такмили механизми танзими макропруденсиалии суботи молиявии низоми бонкӣ саҳми муфиди илмӣ ва амалии худро мерасонад.

Натиҷаҳои бадастомадаи диссертатсия метавонанд аз ҷониби мақомоти марбута, ба монанди Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон, Бонки миллии Тоҷикистон, Ассотсиатсияи бонкҳои Тоҷикистон ва ташкилотҳои қарзии молиявӣ, аз ҷумла бонкҳои тижоратӣ, ташкилотҳои қарзии низомсоз ва эҳтимоли, инчунин ташкилотҳои амонатии қарзии хурд ва дигар ниҳодҳо, барои амалӣ гардонидани сиёсати бонкӣ ва молиявӣ мавриди истифода қарор гиранд.

Дар баробари ҳамаи ин, натиҷаҳои ниҳоеи бадастомада метавонанд дар раванди бозомӯзии ҳайати роҳбарикунандагон ва кормандони соҳаи бонк ва молия, инчунин дар чараёни таълим, хусусан Ҳангоми тадриси фанҳои марбута, аз ҷумла «Ҷаъолияти бонкӣ», «Идоракунии хавфҳои бонкӣ», «Танзим ва назорати бонкӣ», «Ташкили ҷаъолияти бонкҳои марказӣ», «Низоми бонкии ҷаҳонӣ», «Танзими молияи давлатӣ», «Ҷаъолияти ниҳодҳои молиявӣ қарзии байналхалқӣ», «Идоракунии қарзи давлатӣ», «Назорати молияи давлатӣ», «Беҳатарии молиявӣ», «Бозори молиявӣ» ва ғайраҳо мавриди истифода қарор дода шаванд.

Мутобикати диссертатсия ба шиносномаи ихтисосҳои илмӣ.

Таҳқиқоти диссертатсионӣ ба талаботи бандҳои зерини Шиносномаи ихтисосҳои ҚОА назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз рӯи ихтисоси: 08.00.07 – Молия, муомилоти пулӣ ва қарз: 10.1. Ташаккули низоми бонкӣ ва инфрасохтори он дар шароити иқтисоди бозорӣ, 10.2. Проблемаҳои таъмини заминаҳои ниҳодии рушди бахши бонкӣ ва иртиботи мутақобилаи он бо Бонки миллии Тоҷикистон, 10.3. Проблемаҳои таъмини ҳамоҳангии макросиёсат ва микроравиши пулию қарзӣ ва бонкӣ нисбат ба рушди низоми бонкии Ҷумҳурии Тоҷикистон, 10.4. Проблемаҳои таъмини сиёсати мутавозини бонкӣ дар соҳаи сармоягузорӣ, қарздиҳӣ ва ташаккули дороиҳои ғайрифаъоли бонкӣ дар ҳамаи бахшҳои сарчашмаҳо ва захираҳо, 10.5. Устувории низоми бонкии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва стратегияи рушди он, 10.7. Баланд бардоштани самаранокии фаъолияти бонкҳо бо иштироки давлат, бонкҳо бо иштироки хориҷӣ, инчунин бонкҳои минтақавӣ, 10.12. Такмили низоми идоракунии хавфҳои бонкҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон, 10.16. Системаи мониторинг ва ояндабинии хавфҳои бонкӣ, 10.18. Проблемаҳои мувофиқсозии ташаккул ва инкишофи низоми бонкии Ҷумҳурии Тоҷикистон, мувофиқат менамояд.

Мутобикати теъдод ва мазмунӣ интишороти натиҷаҳои илмӣ ба мухтавои диссертатсия ва автореферати он. Вобаста ба мавзуи диссертатсионии «Такмили механизми танзими макропруденсиалии суботи молиявии низоми бонкӣ: назария, методология, амалия» Иқромӣ Фазлиддин Нуриддин доир ба мавзуи таҳқиқот 53 асари илмӣ, аз ҷумла 51 мақолаи илмиро ба таърифи расонидааст, ки 28 адади он дар маҷаллаҳои тақризшавандаи илмӣ, ки аз ҷониби Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон тавсия шудаанд, интишор шудаанд. Бар замми ин, муаллиф 2 монография оид ба масъалаҳои таҳқиқшаванда ҷоп кардааст, ки пурра мухтавои диссертатсия ва автореферати диссертатсияро инъикос мекунад.

Натиҷаи таҳқиқ ва тавсияҳои илмӣ – методро оид ба такмили механизми танзими макропруденсиалии суботи молиявии низоми бонкии кишвар дар фаъолияти минбаъдаи Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон, Бонки миллии Тоҷикистон, Ассотсиатсияи бонкҳои Тоҷикистон ва ташкилотҳои қарзии молиявӣ, аз ҷумла бонкҳои тиҷоратӣ, инчунин дар раванди таълим дар Донишгоҳи миллии Тоҷикистон истифода бурдан мумкин аст.

Алоқамандии таҳқиқот бо истеҳсолот. муқаррароти ҷудогонаи натиҷаҳои таҳқиқот аз ҷониби Бонки миллии Тоҷикистон (Санади татбиқ аз

27.08.2025 с., №02.2-226/3376), Муассисаи давлатии «Маркази тақмили ихтисоси кормандони мақомоти молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон»-и Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон (Санади татбиқ аз 29.07.2025 с., №20), Ассотсиатсияи бонкҳои Тоҷикистон (Санади татбиқ аз 25.08.2025 с., №01/92-01) татбиқ карда шуданд ва тасдиқ гардиданд. Инчунин, маводи диссертатсия дар раванди таълим дар Донишгоҳи миллии Тоҷикистон (Санади татбиқ аз 22.08.2025 с., № 330-1/дс) истифода шудаанд.

ФЕҲРИСТИ ИНТИШОРОТИ ИЛМИИ ИКРОМӢ ФАЗЛИДДИН НУРИДДИН ВОБАСТА БА МАВЗУИ ДИССЕРТАТСИЯ:

Монографияҳо:

[1-М]. Икромӣ Ф.Н. Таъмини суботи молиявии бонкҳо тавассути фишангҳои макропруденсиалӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон: Монография [Матн] / Ф.Н. Икромӣ. – Душанбе: Матбааи ДМТ, 2025. – 398 с. - ВБД: 336.71.078.3 (575.3); ТҚБ: 65.9 (2Т) 262. - ISBN 978-99985-226-5-7.

[2-М]. Икромов Ф.Н. Масоили назариявӣ амалии рушди бозори молиявӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон: Монография [Матн] / Ф.Н. Икромов. – Душанбе: ҚДММ «Нушбод», 2022. – 168 с.. - ВБД: 336.76(075.8); ТҚБ: 65.9(2)26. - ISBN 978-99985-73-56-7.

Интишорот дар нашрияҳои тақризшаванда:

[3-М]. Икромӣ Ф.Н. Мавқеи сиёсати макропруденсиалӣ дар низоми танзими фаъолияти хизматрасониҳои бонкӣ дар шароити муосир [Матн] / Икромӣ Н.Қ., Зиёев З.М. // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Бахши илмҳои иҷтимоӣ-иқтисодӣ ва ҷамъиятӣ. – Душанбе, 2025. – №1. – С.103-112. - ISSN 2413-5151.

[4-М]. Икромӣ Ф.Н. Механизми танзими суботи молиявии макропруденсиалӣ дар низоми бонкӣ [Матн] / Икромӣ Ф.Н. // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Бахши илмҳои иҷтимоӣ-иқтисодӣ ва ҷамъиятӣ. – Душанбе, 2025. – №6. – С.101-112. - ISSN 2413-5151.

[5-М]. Икромӣ Ф.Н. Таҷрибаи кишварҳои хориҷа оид ба танзими институтсионалии сиёсати макропруденсиалӣ ва татбиқи баъзе аз механизмҳои он дар низоми бонкии Ҷумҳурии Тоҷикистон [Матн] / Қодирзода Д.Б., Икромӣ Ф.Н. // Паёми Филиали Донишгоҳи давлатии Москва ба номи М.В. Ломоносов дар шаҳри Душанбе. Бахши илмҳои гуманитарӣ ва иқтисодӣ. – Душанбе, 2025. - Қисми 2. - №3(50). – С.93-109. - ISSN 2709-6246.

[6-М]. Икромӣ Ф.Н. Асосҳои назариявӣ оид ба моҳияти иқтисодии қарзи бонкӣ дар шароити муосир [Матн] / Икромӣ Ф.Н., Маҳмудов С.М. //

Паёми Донишгоҳи давлатии тиҷорати Тоҷикистон. – Душанбе: ДДТТ, 2025. - №2(57). - С. 155-165. - ISSN 2308- 054X.

[7-М]. Икромӣ Ф.Н. Механизми татбиқи буфери сармоявӣ дар танзими сиёсати макропруденсиалӣ бо ҳадафи таъмини суботи молиявии низоми бонкӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон [Матн] / Икромӣ Ф.Н. // Паёми Филиали Донишгоҳи давлатии Москва ба номи М.В. Ломоносов дар шаҳри Душанбе. Бахши илмҳои гуманитарӣ ва иқтисодӣ. – Душанбе, 2025. - Қисми 2. - №3(50).– С.72-92. - ISSN 2709-6246.

[8-М]. Икромӣ Ф.Н. Таҳлил ва арзёбии вазъи устувори молиявии низоми бонкӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон [Матн] / Икромӣ Ф.Н. // Идоракунии давлатӣ. Маҷаллаи илмию сиёсии Академияи идоракунии давлатии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон. – Душанбе, 2025. – № 3(74). – С.87-98. - ISSN 2664-0651 (Print). - ISSN 2709-8567 (Online).

[9-М]. Икромӣ Ф.Н. Масоили гузаронидани стресс-тестҳо дар низоми ғайрибанкии ташкилотҳои қарзии молиявии Ҷумҳурии Тоҷикистон [Матн] / Икромӣ Ф.Н. // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Бахши илмҳои иҷтимоӣ-иқтисодӣ ва ҷамъиятӣ. – Душанбе, 2025. – №7.– С.222-234. - ISSN 2413-5151.

[10-М]. Икромӣ Ф.Н. Таҳлили вазъи молиявии ташкилотҳои қарзии низомсоз ва эҳтимолии Ҷумҳурии Тоҷикистон [Матн] / Икромӣ Ф.Н., Қодирзода Д.Б. // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Бахши илмҳои иҷтимоӣ-иқтисодӣ ва ҷамъиятӣ. – Душанбе, 2025. – №7.– С.107-117. - ISSN 2413-5151.

[11-М]. Икромӣ Ф.Н. Таҳлил ва арзёбии қарзи бонкӣ ба рушди ғайрибанкии соҳибкории хурду миёна дар мисоли КВД БА ҶТ «Амонатбонк» [Матн] / Маҳмудов С.М. // Паёми молия ва иқтисод. Маҷаллаи илмӣ-амалӣ. - Душанбе, 2024. – №4.2 (43). - С.650-658. - ISSN 2663-0389.

[12-М]. Икромӣ Ф.Н. Равишҳои назариявӣ ва амалии даврони ташаккули низоми рақамикунории буҷети давлатӣ дар қарни XX ва XXI [Матн] / Лолахонов А.Э. // Паёми молия ва иқтисод. Маҷаллаи илмӣ-амалӣ. - Душанбе, 2024. - №4.2(43). – С.351-359. - ISSN 2663-0389.

[13-М]. Икромӣ Ф.Н. Усулҳои ҳисоб намудани андоз аз даромади шахси воқеӣ - резидент дар муассисаҳои буҷетӣ ва ғайрибуҷетӣ [Матн] / Икромӣ Н.Қ., Шарифзода Б.Х. // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Бахши илмҳои иҷтимоӣ-иқтисодӣ ва ҷамъиятӣ. – Душанбе, 2024. - №12. - С.280-286. - ISSN 2413-5151.

[14-М]. Икромов Ф.Н. Теоретические аспекты совершенствование конкурентоспособности банковской системы в современных условиях

[Текст] / Гаюров Г.Х., Содикзода П. // Научно-политический журнал «Государственное управление» Академии государственного управления при Президенте Республики Таджикистан. - Душанбе, 2023. - №1 (60). - С. 63-71. - ISSN 2664-0651 (Print). - ISSN 2709-8567 (Online).

[15-М]. Икромов Ф.Н. Масоили солимгардони вазъи молиявии бонкҳои тижоратӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон [Матн] / Икромов Н.Қ., Содикзода П. // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Бахши илмҳои иҷтимоӣ-иқтисодӣ ва ҷамъиятӣ. – Душанбе, 2023. – №5.– С.43-49. - ISSN 2413-5151.

[16-М]. Икромов Ф.Н. Экономические санкции в контексте международного права [Текст] / Содикзода П. // Вестник Таджикского национального университета. Научный журнал. Серия социально-экономических и общественных наук. - Душанбе, 2023. - Часть I. - №4. – С.154-162. - ISSN 2413-5151.

[17-М]. Икромов Ф.Н. Оценка экономических санкций в контексте глобализации [Текст] / Содикзода П. Гаюров Г.Х. // Вестник Таджикского государственного университета коммерции. Научный журнал. – Душанбе, 2023. - №1(45). - С.82-88. - ISSN 2308-054X.

[18-М]. Икромов Ф.Н. Обзор эффективности применения многосторонних санкций на примере санкционных мер по отношению к Ирану [Текст] / Содикзода П., Кишваров М.Дж. // Вестник Технологического университета Таджикистана. – Душанбе, 2023. - № 1 (52) 2023. - С. 170-179. – ISSN 2707-8000.

[19-М]. Икромов Ф.Н. Место экономических санкций в современной системе международных отношений [Текст] / Содикзода П., Кишваров М.Дж. // Вестник Бохтарского государственного университета имени Носира Хусрава. Научный журнал. Серия гуманитарных и экономических наук. – Бохтар, 2022. - №1/4 (104). - Том 2. – С. 204-210. - ISSN 2663-5534.

[20-М]. Икромов Ф.Н. Таҳлили вазъи қарзҳои бонкӣ ва ҷараёни идоракунии хавфҳои он дар Ҷумҳурии Тоҷикистон [Матн] / Икромов Ф.Н. // Паёми Донишгоҳи давлатии тижорати Тоҷикистон. – Душанбе, 2022. - №4/1 (43). – С.85-95. - ISSN 2308- 054X.

[21-М]. Икромов Ф.Н. Нақши қарзҳои бонкӣ дар раванди саноатукунонии рушди иқтисодиёти миллии [Матн] / Икромов Н.Қ. // Паёми Донишгоҳи давлатии тижорати Тоҷикистон. - Душанбе, 2022. - №4/1 (43).– С. 179-187. - ISSN 2308- 054X.

[22-М]. Икромов Ф.Н. Современное состояние и тенденции развития страхового рынка в Республике Таджикистан [Текст] / Юнусов А.Ю.,

Саймуртазов С.С. // Вестник Таджикского национального университета. Научный журнал. Серия социально-экономических и общественных наук. – Душанбе, 2022. - №10. - С.194-201. - ISSN 2413-5151.

[23-М]. Икромов Ф.Н. Стратегия ва дурнамои танзими зиддибухронии бонкҳои тиҷоратӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон [Матн] / Икромов Н.Қ. // Паёми Донишгоҳи технологии Тоҷикистон. – Душанбе, 2022. - №4/II(51)2022. – С. 170-178. - ISSN 2707-8000.

[24-М]. Икромов Ф.Н. Саводнокии молиявӣ ҳамчун омил барои ноил шудан ба озодии молиявӣ [Матн] / Юнусов А.Ю. // Паёми Донишгоҳи технологии Тоҷикистон. – Душанбе, 2022. - №4/I(51)2022. – С. 175-182. - ISSN 2707-8000.

[25-М]. Икромов Ф.Н. Масоили назариявӣ амалии фонди нафақа дар Ҷумҳурии Тоҷикистон [Матн] / Давлатмуродов Ш.М. // Паёми молия ва иқтисод. – Душанбе, 2021. - №1(25). – С.87-94. - ISSN 2663-0389.

[26-М]. Икромов Ф.Н. Танзими давлатии фаъолияти сармоягузориҳои хориҷӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон [Матн] / Сабурзода Ф. // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Бахши илмҳои иҷтимоӣ-иқтисодӣ ва ҷамъиятӣ. – Душанбе, 2020. – №10. - Қисми 1. – С.76-80. - ISSN 2413-5151.

[27-М]. Икромов Ф.Н. Рынок ценных бумаг как институт развития инвестиционной деятельности Республики Таджикистан [Текст] / Икромов Ф.Н. // Вестник Таджикского национального университета. Научный журнал. Серия социально-экономических и общественных наук. – Душанбе, 2019. - №9. - С.44-51. - ISSN 2413-5151.

[28-М]. Икромов Ф.Н. Нақши давлат дар танзими институтҳои бозори коғазҳои қиматнок [Матн] / Қурбонов Ф. // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Бахши илмҳои иҷтимоӣ-иқтисодӣ ва ҷамъиятӣ. – Душанбе, 2019. – №8. – С.57-63. - ISSN 2413-5151.

[29-М]. Икромов Ф.Н. Масоили назариявӣ методологии қарзи давлатӣ дар шароити дигаргуншавии рушди иқтисодиёти миллий [Матн] / Саломова У.Т., Икромов Н.Қ. // Паёми Донишгоҳи давлатии тиҷорати Тоҷикистон. – Душанбе: ДДТТ, 2018. - №4/2. - С. 154-160. - ISSN 2308- 054X.

[30-М]. Икромов Ф.Н. Масъалаи баҳодиҳии даромаднокӣ ва хавфи сандуқи сармоягузорӣ дар шароити муносири иқтисодӣ [Матн] / Икромов Н.Қ. // Паёми Донишгоҳи давлатии тиҷорати Тоҷикистон. – Душанбе: ДДТТ, 2018. - №4/2. - С. 137-146. - ISSN 2308- 054X.

Дар дигар нашрияҳо:

[31-М]. Икромӣ Ф.Н. Методологияи танзими макропруденсиалӣ ва механизми таъсири он ба рушди иқтисоди миллий [Матн] / Икромӣ Ф.Н. //

Маводи конференсияи байналмилалӣ илмию амалӣ дар мавзуи «Рақамикунонии идоракунии давлатӣ ва маҳаллӣ: ҷанбаҳои ташкилӣ-иқтисодӣ» (Душанбе, 21-уми феввали соли 2025). – Душанбе: Матбааи ДМТ, 2025. – 508 с. - С.178-184. - ISBN 978-99985-23-32-6.

[32-M]. Ikromi F.N. Improvement of state regulation of the banking system [Text] / Safarov Q.S. // American journal of education and learning. – Vol. 3, Issue-2. – 28 Feb 2025. - P.1014-1019. - ISSN 2996-5128 (online). - Impact factor ResearchBib = 9.918.

[33-M]. Ikromi F.N. Assessment of the state of Tajikistan's banking system and ways to manage its risks in the digital economy [Text] / Safarov Q.S., Quvvatzoda S.S. // American journal of education and learning. Vol. 3, Issue 5. - 25 Dec 2024. - P.526-536. - ISSN 2996-5128 (online). - Impact factor ResearchBib = 9.918.

[34-M]. Ikromi F.N. Ways to ensure the stability of the financial position of commercial banks in the Republic of Tajikistan [Text] / Ikromi N.K. // International Journal of Education, Social Science & Humanities. – Finland: Academic Research Science Publishers, 22 May 2024. – P. 1169–1177. – ISSN 2945-4492 (online). –Impact factor (SJIF) = 8.09.

[35-M]. Икромӣ Ф.Н. Масоили танзими макропруденсиалӣ ва баъзе аз муаммоҳои он дар шароити муосир [Матн] / Икромӣ Ф.Н. // Маводи конференсияи ҷумҳуриявӣ илмӣ-назариявӣ бахшида ба 35-солагии Истиқлоли давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва ташаббуси шашуми байналмилалӣ Тоҷикистон «Даҳсолаи таҳкими сулҳ ба хотири наслҳои оянда» дар мавзуи «Механизмҳои муосири идоракунии давлатӣ дар шароити номуайянии рушди глобалӣ: назария, амалия, методология ва дурнамои рушд» (26-уми декабри соли 2024) // зери таҳрири н.и.и., дотсент, Одиназода Ф.Ҷ., Бобозода А.О. – Душанбе: Академия, 2024. – 664 с. - С.119-124. - ISBN 978-99985-932-8-2.

[36-M]. Икромӣ Ф.Н. Нақши Бонки миллии Тоҷикистон дар амалигардонии сиёсати асъорӣ ва бозори он [Матн] / Икромӣ Ф.Н. // Механизми идоракунии молияи давлатӣ дар раванди рушди босуботи инноватсиониву индустриалии Ҷумҳурии Тоҷикистон: маҷмуаи мақолаҳои илмӣ / зери таҳрири умумии д.и.и., проф. И.Р. Иброҳимзода. – Душанбе: Матбааи ДМТ, 2024. – С.230-238. - ISBN 978-99985-46-26-4.

[37-M]. Икромӣ Ф.Н. Стратегияи пешгирии хавфҳои сармоягузорӣ дар корхонаҳои энергетикӣ [Матн] / Давлатов Н.А. // Механизми идоракунии молияи давлатӣ дар раванди рушди босуботи инноватсиониву индустриалии Ҷумҳурии Тоҷикистон: маҷмуаи мақолаҳои илмӣ / зери таҳрири умумии

д.и.и., проф. И.Р. Иброҳимзода. – Душанбе: Матбааи ДМТ, 2024. – С.265-274. - ISBN 978-99985-46-26-4.

[38-М]. Икромӣ Ф.Н. Пешбурдани сиёсати курби асъор ва таваррум дар доираи дурнамо ва барномаҳои давлатии рушд [Матн] / Файзуллоев М.К. // Механизми идоракунии молияи давлатӣ дар раванди рушди босуботи инноватсиониву индустриалии Ҷумҳурии Тоҷикистон: маҷмуаи мақолаҳои илмӣ / зери таҳрири умумии д.и.и., проф. И.Р. Иброҳимзода. – Душанбе: Матбааи ДМТ, 2024. – С.374-381. - ISBN 978-99985-46-26-4.

[39-М]. Икромӣ Ф.Н. Масоили ҷанбаҳои институтсионалии назорати давлатии молиявӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон [Матн] / Икромӣ Ф.Н./ Маводи семинари илмии ҷумҳуриявӣ дар мавзуи «Масоили назариявӣю амалии пардохтҳои гумрукӣ дар раванди ғанигардонии даромадҳои бучети давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон», бахшида ба 75-солагии дотсент Ҳикматов С.Ҳ. (Душанбе, 15 -уми январи соли 2024). – Душанбе: Матбааи ДМТ, 2024.- С.335-349. - ISBN 978-99985-41-86-3.

[40-М]. Икромӣ Ф.Н. Процесс стимулирования инвестиционной активности на предприятиях легкой промышленности [Текст] / Икромӣ Ф.Н./ Материалы республиканского научного семинара по теме «Теоретические и практические вопросы таможенных платежей в процессе обогащения доходов государственного бюджета Республики Таджикистан», посвящённого 75-летию доцента Хикматова С.Х. (Душанбе, 15 января 2024 г.). — Душанбе: Издательство ДМТ, 2024. — С.311–325. — ISBN 978-99985-41-86-3.

[41-М]. Икромов Ф.Н. Масъалаи пешниҳоди қарзҳои бонкӣ ба соҳаи саноати Ҷумҳурии Тоҷикистон [Матн] / Нажмонова Ф.Ф., Шоимардонова С.М. // Дар маҷмуа: маводи конфронси Байналмилалии илмӣ-амалӣ дар мавзуи «Саноатикунории иқтисоди миллӣ: вазъи муосир, муаммоҳо ва тамоюлҳо» (2-юми майи соли 2023). – Душанбе: Матбааи ДМТ, 2023. - 436 с. - С.152-156.

[42-М]. Икромов Ф.Н. Проблемы развития институтов рынка ценных бумаг в Республике Таджикистан [Текст] / Икромов Ф.Н. // В сборнике научных трудов «Национальные экономические системы в контексте формирования глобального экономического пространства» / под общей редакцией д.э.н., профессора З.О. Адамановой. – Симферополь: ИТ «АРИАЛ», 2022. – 628 с. – С.224-227. УДК: 339.9.012; ББК: 65.5; Н17. - ISBN978-5-907587-02-1.

[43-М]. Икромов Ф.Н. Механизм регулирования антикризисных мер банков в Республике Таджикистан [Текст] / Икромов Н.К. // В сборнике

научных трудов «Национальные экономические системы в контексте формирования глобального экономического пространства» / под общей редакцией д.э.н., профессора З.О. Адамановой. – Симферополь: ИТ «АРИАЛ», 2022. – 628 с. – С.227-231. УДК: 339.9.012; ББК: 65.5; Н17. - ISBN 978-5-907587-02-1.

[44-М]. Икромов Ф.Н. Таҳлили вазъи сармоягузориҳои хориҷӣ ва нақши он дар рушди иқтисодии миллӣ [Матн] / Муминзода М.Н., Раҳимзода С.С. // Дар маҷмаа: маводи конфронси ҷумҳуриявии илмӣ-амалӣ дар мавзӯи «Механизмҳои молиявӣ қарзии тадбиқи ҳадафҳои стратегии рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон». - Душанбе: Матбааи ДМТ, 2022. - 478 с. - С.103-117.

[45-М]. Икромов Ф.Н. Ҷанбаҳои молиявии рушди соҳибкорӣ ва хурду миёна ва нақши он дар рушди иқтисодиёти Ҷумҳурии Тоҷикистон [Матн] / Саидмуртазоев С.С., Раҳимзода С.С. // Дар маҷмаа: маводи конфронси ҷумҳуриявии илмӣ-амалӣ дар мавзӯи «Механизмҳои молиявӣ қарзии тадбиқи ҳадафҳои стратегии рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон». –Душанбе: Матбааи ДМТ, 2022. - 478 с. - С.118-130.

[46-М]. Икромов Ф.Н. Масъалаҳои назариявӣ амалии бозори суғурта дар Ҷумҳурии Тоҷикистон [Матн] / Саидмуртазоев С.С., Муминзода М.Н. // Маҷаллаи «Муҳаққиқи ҷавон»-и Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. – Душанбе, 2021. – №2. – С. 98-105.

[47-М]. Икромов Ф.Н. Самаранокӣ ва нишондиҳандаҳои бозори молиявӣ дар иқтисодиёт [Матн] / Шарифзода Ҳ.Ш., Саидмуртазоев С.С. // Дар маҷмаа: маводи конфронси ҷумҳуриявии илмӣ-амалӣ дар мавзӯи «Вазъи низоми бонкии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар давраи пандемияи कोरोनाвирус COVID – 19». – Кӯлоб: Муассисаи нашрияи Ирфон», 2021. - 560 с. – С.342-347. - ISBN 978-99985-52-20-4.

[48-М]. Икромов Ф.Н. Мукамалгардонии рушди суғуртаи давлатии иҷтимоӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон [Матн] / Шарифзода Ҳ.Ш., Саидмуртазоев С.С. // Дар маҷмаа: маводи конфронси ҷумҳуриявии илмӣ-амалӣ дар мавзӯи «Вазъи низоми бонкии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар давраи пандемияи कोरोनाвирус COVID – 19». – Кӯлоб: Муассисаи нашрияи Ирфон», 2021. – 560 с. – С.350-355. - ISBN 978-99985-52-20-4.

[49-М]. Икромов Ф.Н. Ҷанбаҳои назариявии бозори молиявӣ ва моделҳои рушди он дар иқтисодиёт [Матн] / Одинаев Ф.Б. // Дар маҷмаа: маводи конфронси ҷумҳуриявии илмӣ назариявӣ дар мавзӯи «Масъалаҳои тақмили механизми молиявӣ қарзии рушди иқтисодиёти миллӣ». – Душанбе: Матбааи ДМТ, 2021. – 276 с. – С.62-67.

[50-М]. Икромов Ф.Н. Масоили назариявӣю амалии таваррум ва сабабҳои пайдоиши он дар рушди иқтисодиёти миллӣ [Матн] / Одинаев Ф.Б. // Дар маҷмуа: маводи конфронси ҷумҳуриявӣ илмӣю назариявӣ дар мавзӯи «Масъалаҳои такмили механизми молиявӣю қарзии рушди иқтисодиёти миллӣ». – Душанбе: Матбааи ДМТ, 2021. – 276 с. – С.103-109.

[51-М]. Икромов Ф.Н. Асосҳои методологӣ ва ташкилнамоии захираҳои қарзии бонкҳои тиҷоратӣ [Матн] / Гулаҳмадов М., Ёров Ф. // Маводи конфронси илмӣ-амалии ҷумҳуриявӣ дар мавзӯи «Такмили муносибатҳои молиявӣ-қарзӣ дар рушди иқтисодиёти миллии Ҷумҳурии Тоҷикистон», 7-уми декабри соли 2020. – Душанбе: 2020. - С.51-58.

[52-М]. Икромов Ф.Н. Омилҳои таъсиррасони институтсионалӣ ба ташкили захираҳои бонкӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон [Матн] / Гулаҳмадов М., Ёров Ф. // Маводи конфронси илмӣ-амалии ҷумҳуриявӣ дар мавзӯи «Такмили муносибатҳои молиявӣ-қарзӣ дар рушди иқтисодиёти миллии Ҷумҳурии Тоҷикистон», 7-уми декабри соли 2020. - Душанбе: 2020. -С.58-64.

[53-М]. Икромов Ф.Н. Государственное регулирование инвестиционной деятельности в Республике Таджикистан [Текст] / Гоибназаров А., Саидэҳсонзода Ф. // Материалы республиканской научно-практической конференции на тему «Налогово-бюджетное регулирование в экономике Республики Таджикистан» / Таджикский национальный университет. - Душанбе, 11 мая 2019 г., 2-часть. – С.65-72.

Баъд аз таҳлил ва муҳокимарониҳо дар ҷаласаи васеи кафедраи молия ва суғуртаи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон

Ҷаласа қарор кард:

1. Диссертатсияи Икромӣ Фазлиддин Нуриддин дар мавзӯи «Такмили механизми танзими макропруденсиалии суботи молиявӣю низоми бонкӣ: назария, методология, амалия» барои дарёфти дараҷаи илмӣю доктори илмҳои иқтисодӣ аз рӯйи ихтисоси 08.00.07 – Молия, муомилоти пулӣ ва қарз қори таҳқиқи анҷомёфта ҳисобида шавад.

2. Диссертатсияи Икромӣ Фазлиддин Нуриддин дар мавзӯи «Такмили механизми танзими макропруденсиалии суботи молиявӣю низоми бонкӣ: назария, методология, амалия» барои дарёфти дараҷаи илмӣю доктори илмҳои иқтисодӣ аз рӯйи ихтисоси 08.00.07 – Молия, муомилоти пулӣ ва қарз бо назардошти ислоҳи эродҳои гирифташуда барои ҳимоя дар шурои диссертатсионии 6D.KOA-014 назди Донишгоҳи давлатии молия ва иқтисоди Тоҷикистон тавсия дода шавад.

Хулоса дар ҷаласаи кафедраи молия ва суғуртаи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон санаи 10-уми октябри соли 2025, суратмаҷлисӣ №3 қабул гардидааст:

Иштирок доштанд: ҳамагӣ 38 нафар. Натиҷаҳои овоздиҳӣ: «тарафдор»
– 38 нафар, «зид» – нест, «бетараф» – нест.

Раиси ҷаласа:

д.и.и., профессори кафедраи
молия ва суғуртаи ДМТ

Раҳимзода Ш.М.

Котиби ҷаласа:

н.и.и., дотсент, мудири кафедраи
молия ва суғуртаи ДМТ

Хусайнов М.Н.

734025: ш. Душанбе, хиёбони Рудакий 17, ДМТ.
Тел.: 221-77-11, E-mail: info@tnu.tj

Имзоҳои Раҳимзода Ш.М. ва Хусайнов М.Н.-ро тасдиқ мекунам.

Сардори Раёсати кадрҳо
ва корҳои махсуси ДМТ

« 13 » 10 2025 с.

Шодихонзода Э.Ш.